

Samen bereiken we meer

Participatievisie

gm gemeente
goisemerem

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Inleiding	5
Leeswijzer	5
2. Aanleiding en aanpak	6
2.1 Trends en ontwikkelingen	6
2.2 Terugblik en evaluatie	7
2.3 Communicatie en participatie	8
2.4 Aanpak	8
3. Visie	9
3.1 Maatwerk	10
4. Uitvoeringsstrategie	11
4.1 Proces	11
4.2 Borging en organisatie	16
5. Financiën	17
6. Monitoring en evaluatie	17
Bijlage	
Samenvatting inwonersparticipatie	18

Voorwoord

Beste inwoners van Gooise Meren,

Met trots presenteer ik u namens het college de herijkte participatievisie van Gooise Meren. Sinds de vorige visie in 2016 is er veel veranderd. Nieuwe wetgeving, ervaringen en maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een scherpere koers. Daarom hebben we onze visie tegen het licht gehouden met als doel een sterkere en effectievere samenwerking tussen de gemeente en de samenleving.

Participatie is essentieel. Als we inwoners, ondernemers en organisaties actief betrekken bij plannen en besluiten, bouwen we nog meer aan beleid dat écht werkt. We erkennen dat belangen kunnen botsen, maar juist daarom is het cruciaal dat iedereen de kans krijgt om mee te praten en invloed uit te oefenen. We zorgen voor een open proces, duidelijke verwachtingen en transparante terugkoppeling. Vanaf het begin is helder wat we vragen, wat er mogelijk is, en wat er met de inbreng gebeurt.

Deze visie is niet alleen van de gemeente maar van iedereen. We bouwen samen aan een gemeente waarin iedereen zich gehoord en gezien voelt. Of het initiatief nu van inwoners komt of van de gemeente zelf, we willen ruimte bieden aan goede ideeën, betrokkenheid en samenwerking.

De herijkte visie is tot stand gekomen door intensieve gesprekken, onderzoeken en ervaringen. In 2023 zijn we begonnen met stadsgesprekken, gevolgd door een Quick Scan Lokale Democratie, een door de raad vastgesteld koersdocument, een enquête en verdiepende gesprekken met inwoners en organisaties. Deze brede aanpak heeft ons geholpen om niet alleen terug te kijken, maar vooral vooruit te denken.

Ik ben vastbesloten om met u verder te bouwen aan een krachtige lokale democratie. Participatie is geen doel op zich, maar een manier om samen te werken aan een gemeente waar iedereen zich thuis voelt. En dat doen we op een ambitieuze en vernieuwende wijze, met de instrumenten die daarbij horen.

We hebben ons laten inspireren door goede voorbeelden uit onze gemeente en daarbuiten. We zijn trots op de stappen die we de afgelopen jaren al hebben gezet en kijken uit naar nieuwe kansen en mogelijkheden voor succesvolle samenwerkingsvormen in de toekomst.

Ik bedank iedereen die heeft meegewerkt aan deze visie. Samen maken we onze gemeente en versterken we onze lokale democratie.

Vriendelijke groet,

Jelmer Kruijt
Wethouder Democratische kwaliteit
Gemeente Gooise Meren

1. Inleiding

Inwoners, commerciële en maatschappelijke organisaties beschikken over een schat aan kennis en ervaring. Wij vinden het belangrijk om hier nog beter gebruik van te maken, nauwer samen te werken en de lokale democratie te versterken. Organisaties en inwoners hebben ook steeds meer behoefte om elkaar te betrekken bij hun plannen en besluiten. Het Rijk stimuleert en verplicht gemeenten via (nieuwe) wetten om uitgangspunten voor participatie op te stellen. Gemeenten worden door het Rijk en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) aangemoedigd om participatie en inwonersbetrokkenheid goed te regelen.

Onze vorige participatievisie is vastgesteld in 2016. Nieuwe wetten, participatiemiddelen, inzichten en ervaringen zijn aanleiding om onze participatievisie te herijken.

In deze visie staat onze participatieambitie voor de komende jaren. We spreken ons uit over de manier waarop we willen samenwerken. Hoe inwoners kunnen meedenken en meedoen bij initiatieven vanuit onze organisatie (inwonersparticipatie) én hoe wij meedoen aan initiatieven van inwoners en commerciële en maatschappelijke organisaties (overheidsparticipatie). Dit geeft duidelijkheid over uitgangspunten, rollen en verantwoordelijkheden.

In deze visie bedoelen we met 'inwoners' iedereen die in Gooise Meren woont, werkt, onderneemt en actief is. Dit zijn dus ook commerciële en maatschappelijke organisaties.

Deze visie heeft geen einddatum. We volgen ontwikkelingen op het gebied van participatie, beoordelen hoe het gaat met participatie en of we onze ambitie waarmaken. Zodra hier aanleiding voor is, vernieuwen we de visie.

Leeswijzer

Deze visie is ingedeeld in 6 hoofdstukken:

1. **Voorwoord en inleiding:** een inleidend woord van de wethouder en uitleg over het belang van deze visie.
2. **Aanleiding en aanpak:** uitleg over de aanleiding voor een vernieuwde participatievisie en hoe we tot de herijkte visie zijn gekomen.
3. **Visie:** onze participatieambitie en wat dit betekent in de dagelijkse praktijk.
4. **Uitvoeringsstrategie:** hoe we op hoofdlijnen onze ambitie gaan waarmaken.
5. **Financiën:** de financiële uitgangspunten voor de realisatie van de ambitie.
6. **Monitoring en evaluatie:** hoe we de realisatie van onze ambitie gaan volgen, meten en evalueren.

2. Aanleiding en aanpak

2.1 Trends en ontwikkelingen

We zien een landelijke ontwikkeling waarbij inwoners op een andere manier kijken naar politiek en overheid. Inwoners hebben minder vertrouwen in de politiek. Ze willen meer openheid en betrokkenheid. Participatie draagt bij aan openheid, betrokkenheid en vertrouwen van inwoners en is in ontwikkeling. In het verleden konden inwoners vaak alleen hun mening geven. Tegenwoordig werken we steeds vaker vanaf een vroeg moment met inwoners aan een plan en voeren dat ook regelmatig samen uit. We zien nieuwe mogelijkheden en komen in een fase waarbij inwoners vaker het initiatief nemen en meebeslissen. Dit vraagt om een vernieuwde aanpak en nieuwe manieren om te participeren, bijvoorbeeld een burgerberaad en als het wettelijk mogelijk is een bindend referendum. Hierdoor kunnen ook de rollen binnen de democratie veranderen.

We zien bovendien nieuwe technologische ontwikkelingen met moderne participatiemogelijkheden, waar we gebruik van willen maken.

In Coalitieakkoord 2022–2026 staat de ambitie om de kwaliteit van de democratie in Gooise Meren te versterken en hiervoor vernieuwende middelen in te zetten. De afgelopen jaren zijn ook diverse moties hierover door de raad aangenomen en uitgevoerd.

In 2024 en 2025 zijn de volgende nieuwe wetten ingegaan:

Op 1 januari 2024: Omgevingswet

De Omgevingswet regelt alles voor de ruimte waarin we wonen en werken: de leefomgeving. Als een activiteit niet (helemaal) binnen het omgevingsplan valt, kan een initiatiefnemer een vergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) aanvragen. Dit wordt ook wel een 'afwijkvergunning' genoemd. Voor deze vergunning geldt dat de initiatiefnemer verantwoordelijk is voor passende participatie met inwoners. De gemeente beoordeelt of de belangen goed zijn afgewogen. Hoe de gemeente dit doet, staat in de Nota Impact.

Op 1 januari 2025: Wet Versterking participatie op decentraal niveau

Deze wet verplicht gemeenten om voor 1 januari 2027 een participatieverordening vast te stellen. In de verordening staat hoe de gemeente de betrokkenheid van belanghebbenden heeft geregeld bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van de gemeente en hoe het uitdaagrecht is geregeld. Met het uitdaagrecht kunnen inwoners hun gemeente vragen om de uitvoering van een taak over te nemen (met of zonder bijbehorend budget), omdat zij denken dat ze dit zelf beter en/ of goedkoper kunnen doen. Het gaat in deze wet om beleid (strategie en aanpak) en niet om participatie bij de inrichting van de ruimte waarin we wonen en werken, want dit is geregeld in de Omgevingswet.

Trends, ontwikkelingen en nieuwe wetten vragen om een herijkte ambitie. Deze ambitie beschrijven we in deze visie, die aansluit op 'koersdocument inwonersparticipatie' dat eerder door de gemeenteraad is vastgesteld. Nadat de gemeenteraad deze visie heeft vastgesteld, bepalen we de aanpak voor de uitvoering van deze visie. Dit leggen we vast in een uitvoeringsprogramma. Procedures en regels voor participatie beschrijven we in een participatieverordening, zoals verplicht vanuit de wet Versterking participatie op decentraal niveau. Deze verordening wordt de basis voor inwoners, ambtenaren en ons gemeentebestuur om samen afspraken te maken over de samenwerking.

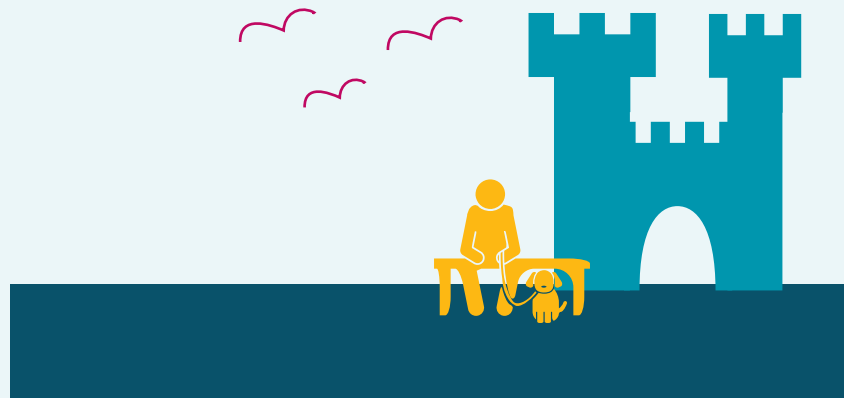
2.2 Terugblik en evaluatie

We hebben al een stevige basis gelegd voor participatie. Die is verankerd in:

- De werkwijze die we hanteren. Bij ieder nieuw initiatief, project of plan overwegen we participatie.
- De (interne) handleiding en (externe) handreiking burgerparticipatie en de Nota Impact.
- De overeenkomst waarin we hebben vastgelegd hoe we het Beraad en/ of de ARWI en partners en klanten of hun vertegenwoordiging betrekken bij nieuw sociaal beleid.
- De wijkagenda, die we de komende tijd voor meerdere wijken uitrollen.
- De Verordening Inwonersinitiatieven (ook ondernemers mogen initiatieven indienen).
- Samenwerkingsovereenkomsten met bewonersplatforms en adviesraden.
- De aanstelling van een kinderraad en (in de toekomst) mogelijk ook een jeugdraad.

We vinden participatie belangrijk en hebben participatie al een serieuze plek in onze manier van werken gegeven. Al doende leren we. Uit diverse evaluaties en het participatietraject voor deze visie blijkt dat nog niet alles goed gaat. Dit zijn de belangrijkste punten waarop we kunnen verbeteren:

- Duidelijkheid over verwachtingen bij participatiedeelnemers.
- Deelnemers goed op de hoogte houden tijdens het gehele traject.
- Inbreng terugkoppelen en deelnemers informeren over wat er met de inbreng gebeurt.

We zien ook dat wensen en verwachtingen van inwoners groeien. Na participatie weegt de gemeente verschillende belangen en komt tot een weloverwogen en gemotiveerd besluit. Sommige deelnemers beseffen dit onvoldoende en hebben verkeerde verwachtingen. Zij denken soms dat participatie gaat om 'gelijk krijgen' of verwachten dat hun inbreng 1 op 1 wordt overgenomen in een plan. In juni 2023 vond een gesprek met inwoners over participatie plaats en bleek dat er heel verschillende ideeën bestaan over wat participatie is. Het helpt om deze van elkaar te (her)kennen en deze een plek te geven in deze visie.

Inwonersinitiatieven passen niet altijd bij de plannen en werkwijzen van de gemeente. Er is aandacht nodig voor het spanningsveld tussen de gekozen gemeenteraad en vergaande zeggenschap (zoals meebeslissen) via participatie.

Uit evaluaties blijkt dat samenwerken met inwoners veel tijd en inzet vraagt, maar later tijdens een project vaak ook weer veel oplevert en/ of reparaties voorkomt. Ook kan de gekozen vorm van participatie invloed hebben op de rol van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad.

2.3 Communicatie en participatie

Bij inwoners, het gemeentebestuur en ambtenaren hebben we veel bruikbare inbreng opgehaald die we hebben verwerkt in deze visie.

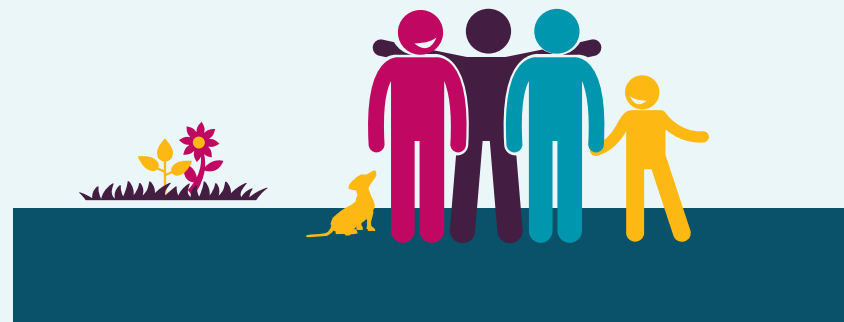
Via onze website hebben we inwoners geïnformeerd over hoe we tot deze visie zijn gekomen. Deze informatie, verslagen en onderzoeksrapporten van inwonersparticipatie vindt u op www.gooisemeren.nl bij Plannen en projecten. Een samenvatting met de verzamelde inbreng tijdens inwonersparticipatie vindt u in de bijlage bij dit document.

2.4 Aanpak

Bij het opstellen van deze visie hebben we rekening gehouden met:

- De huidige visie 'Burgerparticipatie in de gemeente Gooise Meren' en ervaringen uit de afgelopen jaren
- Nieuwe wetgeving: de Omgevingswet en de Wet versterking participatie op decentraal niveau
- Ontwikkelingen participatie met nieuwe inzichten en nieuwe werkvormen
- Inbreng tijdens participatie voor deze visie (zie samenvatting in de bijlage)

Deze visie is gebaseerd op het koersdocument voor onze herijkte ambitie dat de gemeenteraad op 6 november 2024 heeft vastgesteld.

3. Visie

We hebben de ambitie om nauw samen te werken met onze inwoners. Per opgave bepalen we hiervoor de best passende aanpak waarbij we ook vernieuwende manieren van participatie inzetten. Met als doel betere plannen, goede besluitvorming, verbinding en wederzijds vertrouwen en begrip. Zo verstevigen we de relatie met de samenleving en versterken we de lokale democratie.

We vinden het belangrijk dat inwoners goed zijn geïnformeerd en kunnen meedenken, meebeslissen of meedoen. We staan open voor goede en vernieuwende ideeën en werken hier graag actief aan mee. In onze gemeente geven we volop ruimte aan initiatieven uit de samenleving.

Participatie geeft inzicht in elkaars belangen en ideeën. Met dit inzicht houden we rekening bij het maken en uitvoeren van plannen en nemen van besluiten. Met als doel weloverwogen en gemotiveerde besluiten en prettige omstandigheden voor inwoners tijdens de uitvoering van besluiten.

Participatie gaat niet over gelijk krijgen of het 1 op 1 overnemen van inbreng in een plan. Met een besluit dat we na participatie nemen hoeft niet iedereen het eens te zijn. Na zorgvuldige participatie wordt een besluit meestal wel gemakkelijker geaccepteerd en krijgt het meer draagvlak. Tijdens de uitvoering kunnen we rekening houden met belangen van inwoners die nadeel ondervinden van een besluit. Ook kunnen we mogelijke zorgen wegnemen. Dit zorgt voor wederzijds vertrouwen en begrip. Het verbindt de samenleving en kan de lokale democratie versterken.

Het initiatief voor participatie kan vanuit verschillende partijen komen. Dat zijn inwoners (waaronder ook maatschappelijke en commerciële organisaties) en de gemeente. We onderscheiden twee vormen van participatie, waarbij de gemeente verschillende rollen invult.

Overheidsparticipatie: de gemeente participeert bij een initiatief van inwoners (waaronder ook commerciële en maatschappelijke organisaties)

Inwonersparticipatie: inwoners (waaronder ook commerciële en maatschappelijke organisaties) participeren bij een initiatief van de gemeente

Per opgave stellen we de best passende participatie vast en zijn we duidelijk over onze rolinvulling. Dit geldt voor participatie met weinig en veel betrokkenen en voor korte en langlopende samenwerkingen. Meer hierover staat in paragraaf 3.1. Bij langlopende samenwerkingen leggen we afspraken over de samenwerking ook vaak vast in een overeenkomst. Bijvoorbeeld met een groep inwoners die zich voor een bepaald doel inzet.

Tijdens participatie zijn we duidelijk over rollen, verantwoordelijkheden en invloed. Zo weten we wat we van elkaar kunnen verwachten. We houden betrokkenen op de hoogte. Als wij initiatiefnemer zijn koppelen we terug wat er met de inbreng gebeurt.

Participatie is in ontwikkeling en er zijn nieuwe (technische) manieren om participatie succesvol in te zetten. We volgen nieuwe ontwikkelingen en zijn vooruitstrevend in de toepassing in Gooise Meren. We hebben aandacht voor efficiëntie en gemak voor deelnemers. Hiervoor gaan we tijdens participatietrajecten nieuwe computerprogramma's gebruiken. Samen met inwoners gaan we nieuwe (technische) mogelijkheden ontdekken en gaandeweg van elkaar leren.

3.1 Maatwerk

Participatie is maatwerk en afhankelijk van de opgave. Per opgave bepalen we de best passende aanpak. We streven naar veel invloed voor betrokkenen als dat kan en als dat meerwaarde heeft. De initiatiefnemer bepaalt de timing, de manier waarop en de mate van participatie. Als we initiatiefnemer zijn of als we zijn betrokken bij initiatieven van anderen bepalen we de aanpak op basis van:

- De impact op de samenleving; hoe meer impact hoe meer betrokkenheid.
- De 'ruimte' voor inbreng; dit hangt onder meer af van financiële, juridische, inhoudelijke, bestuurlijke en procesmatige kaders/ uitgangspunten. Als er weinig/ geen ruimte voor inbreng is, wordt betrokkenheid en invloed minder.
- Leidende principes en waarden, zie paragraaf 3.1.2.

In een aantal situaties is participatie verplicht en volgen we de wet. Bijvoorbeeld bij het opstellen van een omgevingsvisie, omgevingsplan of bij bepaalde omgevingsvergunningen.

Er is niet altijd ruimte om mee te denken of mee te doen. Alleen informeren kan dan ook een passende aanpak zijn. De gemeente zorgt voor het algemeen belang en geeft daar invulling aan. Niet bij elk vraagstuk is meedenken en meedoen mogelijk/ nodig. Bijvoorbeeld bij de

uitvoering van een regeling van het Rijk, waarbij de gemeente geen eigen afwegingen kan maken.

Als wij initiatiefnemer zijn, is het uitgangspunt dat inwoners kunnen meedenken en meedoen als de ruimte er is en het tot bruikbare inbreng kan leiden. Als inwoners niet kunnen meedenken en meedoen, communiceren we hierover met daarbij de reden waarom.

3.1.1 Timing

De timing van participatie is afhankelijk van de initiatiefnemer en het vraagstuk. Als het meerwaarde heeft, streven we naar vroege betrokkenheid van inwoners. Bij de start van een nieuw initiatief leggen we afspraken over participatie vast in een ambtelijke opdracht, een collegebesluit en meestal ook in een raadsbesluit.

Bij overheidsparticipatie bepalen de initiatiefnemers de planning of doen we dat in overleg.

3.1.2 Leidende principes

Bij wat we doen en wat we willen bereiken laten we ons leiden door vaste waarden en principes.

Op 6 november 2024 heeft de gemeenteraad het koersdocument vastgesteld met de volgende leidende principes en waarden:

- **Inclusie:** Iedereen waarvoor dat relevant is, moet mee kunnen doen. We doen moeite om iedereen te bereiken waarop het vraagstuk of besluit mogelijk betrekking heeft. En betrekken deelnemers op een laagdrempelige manier, zodat zij een waardevolle bijdrage kunnen leveren.
- **Toegankelijkheid:** We bieden informatie aan op een manier die overzichtelijk en begrijpelijk is. We zetten hiervoor passende middelen in. Hierbij bieden we hulp aan als dat nodig of gewenst is.
- **Transparantie (en verwachtingen):** Tijdens het proces zorgen we ervoor dat informatie goed te vinden en begrijpelijk is en dat we dit op tijd aanbieden. We spreken vooraf spelregels af over de kaders/uitgangspunten en verschillende rollen en verantwoordelijkheden in het proces. We houden betrokkenen regelmatig op de hoogte waardoor het proces goed te volgen is. Onze beslissingen leggen we achteraf ook uit.
- **Zeggenschap (meepraten en meebepalen):** Inwoners mogen onderwerpen en initiatieven aandragen. Er is ruimte voor verschillende belangen en ideeën. We streven waar dat kan, en waar het meerwaarde heeft, naar participatie op een hoog niveau met veel invloed voor inwoners. Meer informatie hierover staat in paragraaf 4.1.1. Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad nemen uiteindelijk besluiten zoals dat in de wet staat en/ of in het proces is afgesproken. Het college en de gemeenteraad bepalen wat zwaar(der) weegt en wat doorslaggevend is.
- **Efficiency:** We passen participatie doelgericht toe en houden rekening met de impact van een initiatief.

- **Responsiviteit (luisteren en reageren):** We benaderen participatie met een open blik en gaan met respect met elkaar om. We zijn onbevooroordeeld en doen actief mee. We proberen in te schatten wat voor de ander van waarde en betekenis is. Alles wat deelnemers inbrengen, maakt deel uit van de afweging.

Deze waarden en principes vormen de basis voor de samenwerking en voor de evaluatie na afloop.

4. Uitvoeringsstrategie

De best passende participatieaanpak bepalen we stap voor stap per initiatief, afhankelijk van het vraagstuk. Dit doen we zoveel mogelijk aan de hand van een standaard werkwijze. Bij de start van een initiatief is niet altijd duidelijk hoe het verdere proces eruit ziet. Daarom bepalen we de aanpak per projectfase als een initiatief uit meerdere fasen bestaat. Goed inzicht in het vraagstuk en betrokkenen (inclusief rollen en verantwoordelijkheden) zijn hierbij belangrijk.

4.1 Proces

Als na een zorgvuldige afweging is besloten dat we gaan participeren, bepalen we:

1. participatiedoel
2. deelnemers, rollen en verantwoordelijkheden
3. middelen en planning
4. organisatie van participatie en communicatie
5. kosten
6. evaluatieaanpak

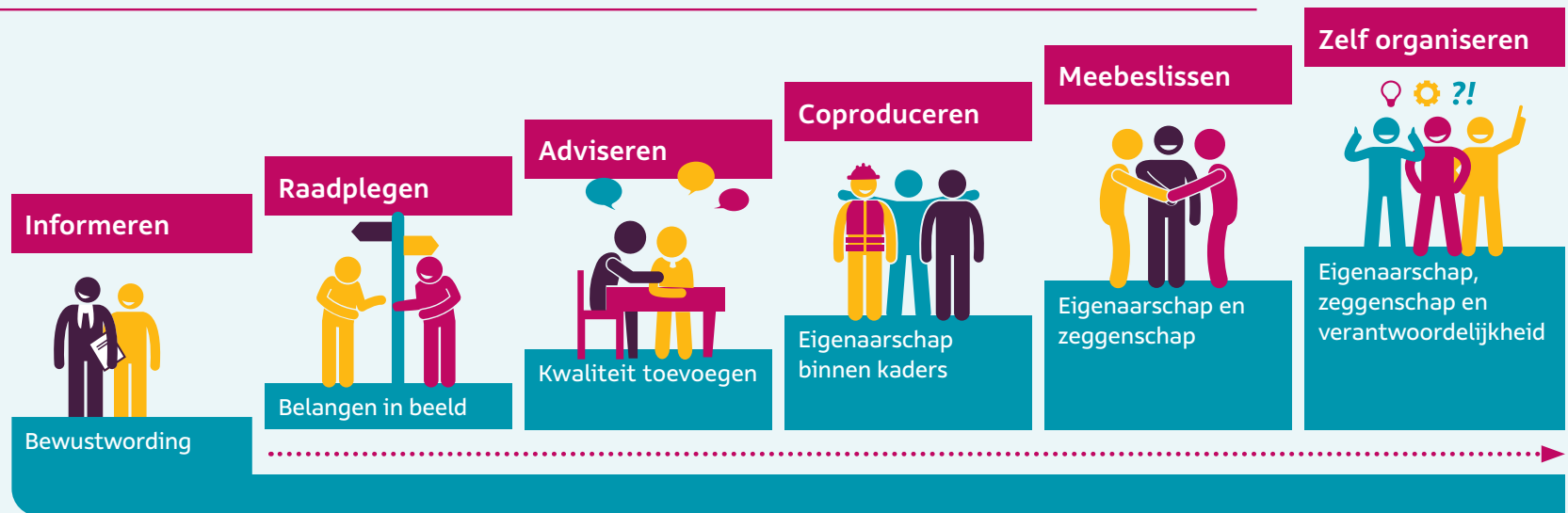
De leidende principes en waarden (uit paragraaf 3.1.2) zijn naast het type vraagstuk bepalend voor de keuzes die we maken.

4.1.1 Participatiedoel

Het doel geeft aan wat we met participatie willen bereiken. Per project bepalen we het participatiedoel. Als een project uit meerdere fasen bestaat, bepalen we als nodig ook per fase het participatiedoel. Bij ieder project is het doel minimaal 'bewustwording'. Dit bereiken we door te informeren. In de doelen die hierop volgen, neemt de invloed voor deelnemers toe. Met als hoogste doel 'Eigenaarschap, zeggenschap en verantwoordelijkheid'. We streven naar zoveel mogelijk invloed voor de deelnemers.

Het is gebruikelijk om te werken met een 'participatieladder'. De doelen waarmee we in onze gemeente werken, staan in het plaatje hieronder.

Participatieladder Gooise Meren

4.1.2 Deelnemers, rollen en verantwoordelijkheden

Verwachtingen en vertrouwen spelen een grote rol bij participatie.

Tijdens participatie hebben inwoners, gemeenteraad, college met burgemeester en wethouders en ambtenaren allemaal hun eigen rollen en verantwoordelijkheden. Deze rollen en verantwoordelijkheden kunnen per fase verschillen.

Bij de start van participatie zijn we duidelijk over:

- wie 'eigenaar' is
- de kaders en door wie deze worden of zijn bepaald
- wie besluiten neemt
- hoeveel invloed deelnemers hebben op basis van het doel

Binnen de organisatie van de gemeente zijn er verschillende bevoegdheden en rollen. Tijdens participatie houden we hiermee rekening.

Rollen en verantwoordelijkheden van de gemeenteraad

Hoe de raad invulling geeft aan de verschillende rollen verschilt per participatietraject. Als de gemeente initiatiefnemer is, bepaalt de raad de kaders voor het proces en de inhoud. Werkt de gemeente mee aan een initiatief van anderen, dan gaan die anderen ook over de kaders en inhoud van het initiatief. De raad toetst dan of het initiatief voldoet aan geldende wetten en beleid. De manier waarop andere initiatiefnemers de participatie van hun projecten inrichten, kan de gemeente niet afdwingen.

Dit zijn de verschillende rollen van de gemeenteraad met betrekking tot participatie:

- **Kaderstellende rol:** in deze visie staan de kaders die de raad heeft vastgesteld voor de manier waarop de gemeente in het algemeen omgaat met participatie.

- **Sturende rol:** via een startnotitie kan de raad kaders meegeven voor een participatietraject waarvan de gemeente (mede) initiatiefnemer is.
- **Controlerende rol:** de raad beoordeelt de participatie die heeft plaatsgevonden en betreft dit bij de afweging van het inhoudelijke besluit.
- **Volksvertegenwoordigende rol:** de raad vertegenwoordigt de belangen van de inwoners en zorgt ervoor dat verschillende belangen tijdens participatie worden meegenomen. De raad weegt verschillende inzichten en belangen en neemt besluiten.

De gemeenteraad richt zich vooral op het 'wat' en 'waarom' van participatie. Het 'hoe' (de uitvoering) is in de basis aan het college van burgemeester en wethouders in samenwerking met de ambtenaren.

Tijdens participatie gaat het niet om de politieke keuzes bij een onderwerp, maar om kennis delen, van elkaar leren, meningen uitwisselen en belangen op de juiste manier afwegen.

Rol en verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor de uitvoering van participatieprocessen waarvan de gemeente (mede) initiatiefnemer is. Het college weet wat er loopt en kent de aanpak en de gemaakte afwegingen hiervoor. De gemeenteraad wordt regelmatig geïnformeerd door het college.

Het college ziet toe op het proces op basis van:

- impact op de samenleving
- bestuurlijke en procesmatige kaders
- leidende principes, zoals vastgelegd in deze visie in paragraaf 3.1.2

Het college werkt samen met de ambtenaren die de participatietrajecten uitvoeren. Tijdens het nemen van een besluit weegt het college inzichten en belangen. Deze afweging gebruikt het college voor besluiten die zij zelf neemt of die ze voorlegt aan de gemeenteraad.

Rol en verantwoordelijkheid van de burgemeester

In Gemeentewet artikel 170 (lid 1c) staat dat de burgemeester de zorgplicht heeft voor de participatieprocessen in de gemeente. Als 'burgervader/-moeder' en voorzitter van de gemeenteraad én het college van burgemeester en wethouders heeft de burgemeester een belangrijke verbindende rol. De burgemeester is namelijk betrokken bij besluiten en heeft veel contact met de inwoners.

Rol en verantwoordelijkheid van initiatiefnemers

De initiatiefnemer is degene met een idee of plan die participatie opstart en uitvoert. Dit kan de gemeente of een andere partij zijn. De gemeente zal andere initiatiefnemers verleiden om een goed en passend participatieproces te organiseren, maar kan dit niet afdwingen.

Rol en verantwoordelijkheid van inwoners

In deze visie bedoelen we met 'inwoners' iedereen die in Gooise Meren woont, werkt, onderneemt en actief is. Dit zijn dus ook ondernemers en (maatschappelijke) organisaties. Tijdens participatie wordt niet iedereen het altijd overal over eens en niet alles lukt altijd voor inwoners. Wij streven ernaar dat inwoners in ieder geval tevreden zijn over het verloop van het participatieproces en dat steeds meer wel lukt binnen de gestelde kaders.

Participatie is in ontwikkeling. Met inwoners willen we graag samen ontdekken en leren. Inwoners informeren we over wat er speelt. We betrekken ze zoveel mogelijk bij nieuwe ontwikkelingen en onderwerpen die hen raken en stimuleren inwoners om mee te doen. Het is vervolgens aan de inwoners om te weten wat er speelt en deel te nemen. Voor inwoners is het ook belangrijk te beseffen dat de gemeente verschillende belangen en inzichten bij elkaar brengt en uiteindelijk goed afgewogen besluiten neemt.

We verwachten van inwoners dat zij een open blik hebben en met respect omgaan met andere deelnemers en medewerkers van de gemeente. Zodat iedereen zich veilig voelt tijdens participatietrajecten.

In onze gemeente betrekken we structureel diverse adviesorganen (convenantpartners). Ook werken we structureel samen met bewonersplatforms en andere groepen inwoners. We zetten regelmatig het inwonerspanel Gooise Meren Spreekt in om met ons mee te denken. In lijn met onze ambitie verkennen we nieuwe participatiemogelijkheden en -vormen, zoals een digitaal platform.

4.1.3 Middelen en planning

We betrekken inwoners zo vroeg mogelijk bij onze ideeën en plannen. Hiervoor zetten we passende middelen in. Ook is er ruimte voor inwoners voor eigen initiatieven. In het overzicht hieronder

staan participatiedoelen en –niveaus met daarbij middelen die we kunnen (gaan) inzetten. Afhankelijk van het vraagstuk bepalen we de participatieaanpak en kiezen we het best passende middel.

Trede	Participatiedoel	Invloed op besluit	Mogelijke middelen
Informeren	Bewustwording	• Geen invloed, alleen informatie. • College van burgemeester en wethouders of gemeenteraad beslist.	website, (nieuws)brief, krantenbericht, sociale media, factsheet, podcast, webinar, video, campagne
Raadplegen	Belangen in beeld	• Invloed door je mening te geven. • College van burgemeester en wethouders of gemeenteraad beslist.	(digitale) enquête, peiling, referendum, sociale media, inwonersavond, panel
Adviseren	Kwaliteit toevoegen	• Invloed door ideeën in te brengen of samen een plan te maken. • College van burgemeester en wethouders of gemeenteraad beslist.	focusgroep, expertmeeting, stakeholdersbijeenkomst, inwonersavond, straatgesprek
Coproductie	Eigenaarschap binnen kaders vanuit de gemeente (en/ of initiatiefnemers)	• Invloed door samen oplossingen te bedenken. • College van burgemeester en wethouders of gemeenteraad toetst oplossing aan kaders, neemt oplossing over in besluit of licht toe waarom ze afwijkt van de oplossing.	proeftuin, ontwerpatelier, design thinking, ambassadeurs, raadgevend burgerberaad en burgerbegroting
Meebeslissen	Eigenaarschap en zeggenschap	• Invloed doordat de gemeente zaken en verantwoordelijkheid uit handen geeft en gemeente en inwoners samen besluiten nemen. • College van burgemeester en wethouders en gemeenteraad nemen dit besluit over als dit voldoet aan de kaders die vooraf zijn meegegeven.	stuurgroep, samenwerkingsverband, bindend burgerberaad en burgerbegroting
Zelf organiseren	Eigenaarschap, zeggenschap en verantwoordelijk voor het resultaat	• Inwoners zijn eindverantwoordelijk en nemen besluiten. • De gemeente kan geen rol hebben, ondersteunen of faciliteren. Dit is afhankelijk van de mogelijkheden en verlangens van betrokkenen.	inwonersinitiatief, uitdaagrecht (Right to Challenge)

We volgen ontwikkelingen nauwgezet. Als er nieuwe manieren of middelen zijn, nemen we deze nadrukkelijk in overweging. Voor diverse participatiemiddelen die in deze visie staan leggen we procedures en

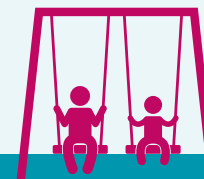
regels vast in een of meer verordeningen. Dit doen we in afstemming met de gemeenteraad.

4.2 Borging en organisatie

Nadat de gemeenteraad deze visie heeft vastgesteld, bepalen we de strategie en aanpak voor de realisatie van deze visie. We streven ernaar om deze strategie en aanpak zo snel mogelijk op een daadkrachtige manier te borgen in onze organisatie. Met als doel dat participatie goed geregeld is en naar tevredenheid van betrokken partijen verloopt.

In het overzicht hieronder staat hoe we in hoofdlijnen invulling geven aan de borging en organisatie.

Wat we borgen en organiseren	Hoe we dit borgen en organiseren
Ambitie, beleid, spelregels	Via deze visie en (toekomstige) verordening(en)
Inrichten organisatie, capaciteit en middelen	Implementatieplan
Eenduidig werken en evalueren (proces)	Interne participatiehandleiding en standaard documenten
Kaders voor uitvoering en beoordeling vraagstuk	Bestuurlijke documenten, startnotitie en projectplan
Stimuleren en faciliteren participatief werken	Communicatieaanpak (intern en extern)
Leren, inspelen op trends en ontwikkelingen	Leerbehoefte inventariseren en leerpunten benoemen, trainen, trends en ontwikkelingen volgen, monitoring van de realisatie van de visie

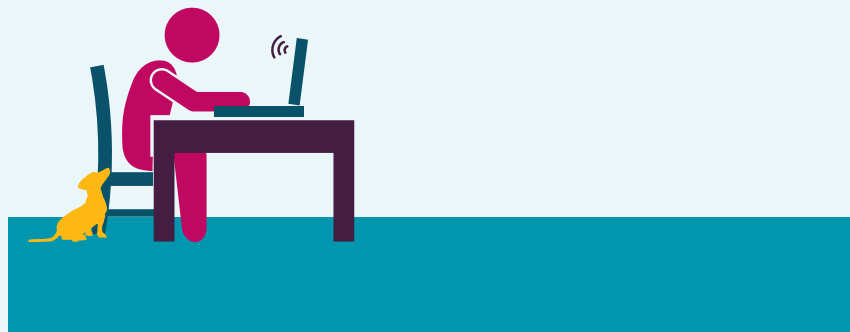
5. Financiën

We zorgen ervoor dat de kosten voor participatie in verhouding staan tot de inspanningen en de verwachte opbrengsten.

Voor deze visie en het begeleiden en evalueren van het participatiebeleid is structureel budget opgenomen in de begroting.

Kosten voor participatietrajecten betalen we uit de projecten. Hierbij realiseren we ons dat meer samenwerking met inwoners om meer inzet van mensen en middelen kan vragen en dus duurder kan zijn. Voor ieder project bepalen we de participatieaanpak. We maken hierbij slimme afwegingen. Nieuwe (technische) manieren van participeren kunnen ook voordeliger zijn.

Voor eventuele toekomstige pilots is extra budget nodig. De inhoud en de kosten hiervan zijn nog niet bekend.

6. Monitoring en evaluatie

We vinden het belangrijk dat inwoners tevreden zijn over participatie en willen de lokale democratie versterken. Op verschillende manieren evalueren en meten we in hoeverre we ons doel bereiken.

Quick Scan Lokale Democratie (onderzoek)

Via een Quick Scan Lokale Democratie onderzoeken gemeenten wat inwoners, ambtenaren en gemeentebestuur vinden van de lokale democratie en wat beter kan.

In 2023 hebben we dit onderzoek gedaan. De uitkomsten van dit onderzoek zien we als een eerste meting. De inzichten en aanbevelingen van de begeleidingsgroep hebben we verwerkt in deze visie (zie samenvatting in bijlage).

In 2028 doen we een nieuwe Quick Scan Lokale Democratie en stellen we vast of we het met elkaar beter doen en of het nodig is om bij te sturen.

Trends en ontwikkelingen

Participatie is volop in ontwikkeling. We zijn vooruitstrevend en inspireren elkaar. We volgen trends en ontwikkelingen in binnen- en buitenland en delen deze met onze inwoners. Hierbij staan we ook open voor voorstellen van inwoners voor nieuwe samenwerkingsvormen.

Participatietrajecten evalueren

Tijdens participatietrajecten heeft leren en evalueren voortdurend onze aandacht. Indien nodig sturen we tijdens een traject bij. Aan het einde van een participatietraject evalueren we op basis van het participatiedoel. Leerpunten bepalen we gezamenlijk en delen we ook met de betrokken inwoners.

Bijlage

Samenvatting inwonersparticipatie

Op de volgende manieren is meegedacht over participatie:

- 2023: 'Stadsgesprekken samenwerken en bepalen' met inwoners, ambtenaren en gemeentebestuur
- 2023/ 2024: Online Quick Scan Lokale Democratie, ingevuld door inwoners, ambtenaren en gemeentebestuur
- 2024: Aanbevelingen begeleidingsgroep (inwoners, ambtenaren en gemeentebestuur)
- 2025: Digitale inwonersenquête over wensen en ideeën voor de toekomst
- 2025: Verdiepende gesprekken met vertegenwoordigers uit de samenleving
- 2025: Interne bijeenkomst met college van burgemeester en wethouders, directie en ambtenaren over de vernieuwde visie en de uitvoering hiervan

Stadsgesprekken samenwerken en bepalen

Belangrijkste conclusies:

- Participatie is belangrijk.
- De betekenis van het begrip participatie verschilt nogal eens.
- Het proces van participatie moet recht doen aan het project.
- Het is belangrijk om vroegtijdig betrokken te zijn, te weten waarover het precies gaat en wat wel en niet kan.
- Vertrouwen is de basis, afspraak is afspraak en alle deelnemers moeten gelijk worden behandeld.
- De gemeente staat voor het algemeen belang.
- Raadsleden moeten goed in contact blijven met inwoners.

Quick Scan Lokale Democratie (QSLD) – onderzoek naar huidige beleving participatie

Inwoners, ambtenaren en gemeentebestuur hebben een online Quick Scan Lokale Democratie gedaan. Dit onderzoek gaf inzicht in de beleving van de samenwerking tussen raad en college, inwoners en ambtenaren. Het resultaat van het onderzoek geeft aan waar we kunnen verbeteren.

De resultaten zijn gebaseerd op een groot aantal ingevulde vragenlijsten. 2.118 Inwoners, 7 raadsleden, 2 collegeleden en 157 ambtenaren hebben de QSLD ingevuld. Van raadsleden, collegeleden en (in mindere mate) ambtenaren vermoeden we dat zij voor deelname niet altijd de link in de mail hebben gebruikt, maar soms ook de openbare link voor inwoners. Daardoor is het aantal deelnemers mogelijk vertekend en is hun input niet in alle gevallen goed te onderscheiden. De resultaten van de QSLD geven globaal inzicht in het samenspel tussen raad, college, ambtenaren en inwoners. De resultaten zijn niet bedoeld als representatieve weergave.

Uit de QSLD top 3 van raad, college en ambtenaren blijkt dat zij:

1. Inwoners meer willen laten meebeslissen
2. Beter willen luisteren naar inwoners
3. In voorwaarden ruimte laten voor plannen en ideeën van inwoners

Uit de QSLD top 3 voor inwoners blijkt dat zij behoefte hebben aan een gemeente die:

1. Luistert naar inwoners
2. Inwoners laat meebeslissen
3. Open en controleerbaar werkt

Aanbevelingen begeleidingsgroep op basis van Quick Scan Lokale Democratie

Een begeleidingsgroep heeft op basis van de online Quick Scan Lokale Democratie bepaald wat de belangrijkste uitgangspunten zijn om de

participatiebeleving te verbeteren. Deze begeleidingsgroep bestond uit inwoners, ambtenaren, enkele raadsleden en de verantwoordelijke wethouder.

Dit zijn de uitgangspunten voor de nieuwe visie volgens de begeleidingsgroep:

- Inwoners hebben recht op invloed (binnen uitgangspunten).
- Inwoners hebben recht op inzicht in het gehele proces, ook over het tot stand komen van kaders en uitgangspunten.
- Inwoners moeten de stappen die hebben geleid tot een besluit kunnen volgen. Openheid en communicatie zijn hierbij essentieel.
- Regelmatige communicatie en toelichting zijn belangrijk.
- Alle deelnemers (gemeente en inwoners) zijn gelijkwaardig.
- Streef naar participatie op een zo hoog mogelijk niveau: meebeslissen waar dat kan en waar dat niet kan co-creatie, als dat niet kan een adviserende rol. (Niet alle leden van de begeleidingsgroep staan achter dit punt.)

Inwonersenquête over wensen en ideeën voor de toekomst

Via een digitale vragenlijst hebben inwoners hun wensen en ideeën over participatie in de toekomst gedeeld. 946 Volwassenen hebben hieraan deelgenomen en 17 jongeren (16–24 jaar).

Belangrijkste onderzoeksuitkomsten zijn:

- Deelnemers vinden de inbreng van inwoners belangrijk en willen dat het gemeentebestuur hier rekening mee houdt.
- Als gemeentelijke beslissingen hen direct raken, willen inwoners bijdragen als:
 - het onderwerp hen aangaat
 - ze zich gehoord voelen en invloed hebben
 - duidelijk is wat er met de inbreng wordt gedaan
- Het heeft voorkeur om soms mee te doen (65% van de deelnemers) en vanaf het begin van een project betrokken te zijn (81%).

- De voorkeur voor de manier waarop inwoners willen participeren hangt af van het vraagstuk. De meest gewaardeerde manieren zijn bewoners-/ inspraakavonden, online participatie en gesprekken met medewerkers van de gemeente. Jongeren werken ook graag met een groep aan een plan en doen graag mee met digitale enquêtes of enquêtes op straat.

Deelnemers hebben ook aangegeven hoe zij denken over:

- een burgerberaad: een groep gelote mensen adviseert de gemeente over een onderwerp
- een burgerbegroting: inwoners beïnvloeden hoe het geld van de gemeente wordt besteed
- een lokaal referendum: inwoners met stemrecht stemmen voor of tegen een plan of voorstel
- het uitdaagrecht (Right to Challenge): inwoners nemen taken van de overheid over als zij denken dat ze dit beter of goedkoper kunnen

	Goede manier participeren	Bereid mee te doen
Burgerberaad	67%	33%*
Burgerbegroting	49%	26%
Lokaal referendum	55%	73%
Uitdaagrecht	39%	9%

* Deelname hangt vooral af van het onderwerp. 48% van de deelnemers geeft aan misschien mee te doen.

Verdiepende gesprekken vertegenwoordigers uit de samenleving

Op basis van de uitkomsten van de inwonersenquête hebben we met vertegenwoordigers uit de samenleving verdiepende gesprekken gevoerd over zeggenschap (=meepraten en meebeslissen), laagdrempeligheid, transparantie en verwachtingen.

